

П. Г. Удхаус

Благородството задължава

Върху иначе безоблачното чело на Симпаягата, който влезе в пушалнята на „Гъртеите“, се гънеха бръчки на недоумение. Той прекоси замислено помещението и се насочи към мекото канапе в ъгъла, където гнездеше отбрана компания от Образи и Скици.

– Някой от вас да е в течение на психическата неуравновесеност, която се наблюдава у Фреди Уиджън?

Един от Образите го помоли да поясни.

– Ами преди малко стоеше в бара и пиеше джин с тоник...

– Не виждам нищо неуравновесено в това, най-малко психически.

– Да, но стана дума, че училището, което сме завършили двамата с него, набира средства за нов тенискорт и когато се опитах да го изръся с някакъв принос, той заяви с истерична нотка, че ей-дотук му било дошло от добрите стари училища и че забранявал в негово присъствие изобщо да се споменава понятието „добро старо училище“.

– Странно наистина – съгласи се един Образ.

– След което се изкикоти злокобно – продължи Симпаягата – и добави, че ако някой проявял интерес към бъдещите му планове, да съм го осведомял, че възнамерява да се запише в Чуждестранния легион – този отряд на обречените, където съкрушени мъже се бяхтели и загивали, а в смъртта намирали забвение и покой.

– Контето Уиджън? – силно се впечатли една Скица. – А стига бе!

Симпаягата обаче поклати глава.

– Ще духне под опашката на Чуждестранния легион в мига, в който му разяснят, че това ще означава да пропуска сутрешната си чаша чай. И все пак съм склонен да проявя разбиране към клетника. Животът му е съсипеан. Фреди изгуби момичето, което обичаше повече от всичко на света.

– Вече му е време да обръгне на тези загуби.

– Така е, но плюс това му измъкнаха и последната десетара, а като похлупак на всичко вуйчо му, лорд Блистър, окастри наполовина месечната му дажба джобни благини.

– Ах! – изсъчувстваха всички в хор.

– Всичко това се случило в Кан – продължи да разказва Симпаягата. – Лекарите наредили на стария Блистър незабавно да се отправи натам с терапевтична цел, а той забърсал Фреди за компания или по-скоро да го държи под око, че иначе вършел само дивотии, както се изразил дословно. Бляскава перспектива за нашия приятел, тъй като лете няма по-сочно местенце от Южна Франция, пък и вуйчото се нагърбвал с всички разноски. Аз хем го предупредих за опасностите, които ще го

дебнат там на всяка крачка, защото ще разполага с неограничени възможности и време да си прояви магарията и да раздразни стария. Все пак това са цели шест седмици плътно съжителство наред чуждестранен курорт. Ала той само се изчерви красиво и смотолеви, че е готов да рискува, тъй като и момичето било в Кан.

– Кое момиче?

– Забравих името ѝ. Друзила не знам си коя. Лично не я познавам, но описанието, набавено ми от Фреди, отговаря на кръстоска между Талула Банкхед¹ и жандармерийски началник. С други думи, забележителен екстериор, влизащ в пълно противоречие с духа на прогресивната съвременна мисъл. Била издънка на редица поколения епископи и архиепископи и пламенна противничка на всички форми на хазарт, тютюнопушене и алкохолониене. А Фреди ѝ направил отлично впечатление от самото начало благодарение на факта, че никога не залага, не пуши и капка в уста не слага.

– Фреди?! – единогласно се изумиха присъстващите.

– Това твърдял пред нея и ако питате мен, от стратегическа гледна точка е постъпил напълно оправдано. Ако не пуснете малко аванта на нежния персонал в началните етапи на сближаването, какво ще постигнете, питам ви аз?

– Има нещо такова – призна един Образ.

Значи така стояли нещата (продължи разказвачът), когато Фреди пристигнал в Кан. И докато пристъпвал напето по крайбрежния булевард на четвъртия или петия ден от престоя си на Ривиерата, той бил убеден, че по-честито момче от него посред бял ден с фенер не ще откриете. Слънцето припичало, морето синеело, момичето било обещало да пие чай с него в пет часа в Казиното, а на всичкото отгоре съзнавал, че изглежда като две хиляди лири стерлинги на цяло. Знаете какво конте е, ала този ден бил надскочил дори себе си, което, излишно е да ви казвам, вече е подвиг. Безупречно изгладените панталони, искрящата копринена риза, скроеният по мярка син блейзър... Всичко това го превръщало в ослепителна гледка. Венецът на тази опияняваща картина била фантастичната вратовръзка, която ловко успял да свие от гардероба на вуйчо си. Нежнолавандулено и чат-пат по някое червено райе, колкото да не е без хич, на дискретно златист фон. На много момчета, каза той, не би им

---

1. Талула Банкхед (1903–1968) – прочута американска киноартистка от 30-те и 40-те години. – Б. пр.

понесла подобна връзка, но него превръщала в същински Апологей... не, Ахилес... абе нещо гръцко и богоподобно.

Е, като ви кажа, че на десетата минута от разходката му по булеварда към него се приближил някакъв французин и му предложил петстотин франка, за да съдийства на конкурса за най-красиво бебе, който щял да се проведе долу на пристанището, където туземното население празнувало някакъв местен светец, сами ще разберете, че трябва да е представлявал зашеметяващо зрелище. Тези гали разбират от хубаво и няма да си хвърлят парите по разни повлеканци.

Всички вие сте запознати със стария лорд Блистър – този изтъкнат привърженик на еднопосочния джоб, та лесно ще си представите как той системно и методично отказвал да бутне на Фреди дори един мижав франк за текущи разноски. Затова сигурно веднага сте си помислили, че нашият приятел е приел с изплезен език тази тупнала от небето възможност да се зареди с бяла наличност за черни бъднини. Нищо подобно. Веднага след пристигането си той бил телеграфирал на надежден приятел в Лондон да му изпрати една десетачка и тъкмо бил получил уведомлението да очаква сумата със следобедната поща. Затова не изпитвал никаква необходимост от златото, което французчето размахвало пред носа му. Останал доволен обаче от комплимента и обещал на всяка цена да намине да погледа състезанието и да му даде едно рамо с претяжа на своето присъствие. След което се разделили в най-сърдечни отношения.

Непосредствено след тази среща до него се приближил някакъв неугледен тип.

Тъй като според часовника наближавал часът и дори минутата на следобедната поща, Фреди избягвал да се отдалечава съществено от „Карлтон“, където бил отседнал с вуйчо си и където освен това пребивавало и момичето на неговите възделения. Затова провеждал елегантните си маневри почти в непосредствена близост с главния му вход. Изведнъж досами лакътя му проговорил изненадан и възраждан глас, който явно принадлежал на човек, обръщаш се към стар приятел, неочаквано засечен в далечна чужбина:

– О! Кого виждам! Здравсти!

И като се обърнал, Фреди съзрял въпросния неугледен тип. Един такъв висок и мършав.

– Виж ти, виж ти! – продължил същият.

Фреди се заблещил насреща му. Доколкото можел да се осланя на своята памет, през живота си не бил виждал този човек.

– Здрасти – отвърнал, печелейки време.

– Каква среща, а!

– А! – рекъл Фреди.

– Откога не сме се виждали.

– Така си е – отклонил нашият приятел конкретизацията, а челото му взело да влажне от притеснителни изпарения. Защото ако има нещо, което да кара човек да се чувства същински пън, това е срещата със стари приятели, чието име решително му убягва.

– Виждал ли си някого от старата тайфа? – продължил онзи. – Ами...

– Пръснахме се.

– Така става тя...

– Преди две седмици срещнах Смит.

– Така ли?

– Тобаяс Смит имам предвид.

– О! Тобаяс Смит.

– Да. Не Джими. Чух, че Джими е отпратил за Малайзия. А Тоби върти бизнес в някаква агенция. Доста добре го дава.

– Радвам се за него.

– Ти, като те гледам, също не си за жалене.

– Оправям се криво-ляво.

– Нищо чудно. Още в училище всички знаехме, че от теб ще излезе голяма работа.

Фреди се уловил за думата като за спасителен пояс. Направо се вкопчил в нея. Ето значи откъде го познавал. От училище. Това доста стеснявало кръга. Сега вече дъртят мозък трябвало да си размърда задника и да му набави липсващото име. Ала хвърлил още едно око на събеседника си и моментното му оживление бързо-бързо увехнало. Хабер си нямал кой е този и продължавал хабер да си няма. Положението ставало все по-притеснително, защото всеки момент имало опасност да се окаже, че са седели на един чин и че от него се очаква да се метне на врата му и да започнат да се замерят със спомени за добрите стари времена, когато Боко Джървис вкарал в час по френски бяла мишка и я пушал в чекмеджето на даскала.

– Да – продължил съученикът. – Още тогава ти личеше, че ще се издигнеш до върха. Божичко, как ти се възхищавах на времето в доброто старо училище! Ти беше моят идол.

– Какво! – шашнал се Фреди. Бил изминал немалка част от жизненото си поприще, без някога и през ум да му мине, че е бил нечий идол

в училище. В края на краищата учебната му кариера трудно би могла да се характеризира като забележителна в, кое да е отношение. Вярно, че последната година успял да се класира за отбора по крикет, но дори при това положение въображението му се олюляло при мисълта, че съвременниците му са търсели в негово лице пример за подражание.

– Така си е – продължил онзи. – За мен ти беше върхът.

– А стига бе! – хлъцнал Фреди и порозовял от доволство. – Гледай ти... Цигара?

– Да, благодаря. Всъщност обаче имам нужда не толкова от цигара, колкото от един обяд. Много съм закъсал. Не всички сме като теб. Докато ти се катереше към висините, някои от нас се плъзгаха по нанадолнището. Ако не си осигуря един обяд, просто не знам как ще я карам.

Фреди ми каза, Че това му дошло като шляпване с прословутия мъкър парцал. Човек би трябвало да предположи, че предпазливец като него, членуващ в „Търтеите“, откакто е завършил Оксфорд, ще е нашрек от самото начало. Той обаче твърди, че покушението срещу джоба му го заварило изцяло неподготвен. Първоначалният му инстинктивен порив бил да избоботи нещо носово и да се изниже странично.

И тъкмо разчиствал терен за маньовъра, когато го помела внезапна вълна на неканено великодушие. Нима бил способен да подхлъзне човек, който не само е бил негов съученик, но на всичкото отгоре е гледал на него като на свой пожизнен идол? Изключено, казал си Фреди. В доброто старо училище заедно с него отбивали срока си шестстотин четирийсет и седем несретници. Нима ще подложи бананова обелка на единичкия от тези шестстотин четирийсет и седем, който му се е възхищавал? И дума не можело да става. Той бил запознат с жаргона по френската Ривиера и много добре знаел, че „един обяд“ ще рече хиляда франка. Хиляда франка били неправдоподобно много пари, разбира се. При сегашния курс възлизали на малко повече от десет лири, ала той бил длъжен да ги набави. *Noblesse oblige*, както казват французите, или, с други думи, благородството задължава.

И както си пламтял благородно, изведнъж се пляснал по челото, сещайки се за чека, очакван със следобедната поща. Напливът от мощни чувства напълно го бил изтрил от паметта му.

– Божичко! – възкликнал. – Май ще мога да уредя нещо. Дай да се срещнем в Казиното след два-три часа.

– Господ да те благослови! – прошепнал човечецът.

– Няма защо – отвърнал Фреди.

И влязъл в хотела да провери какво става, макар и набъбнал от

смесени чувства. От една страна, го смъдяла пиперливата болка от непредвидената разлъка с десетачка, която бил набелязал за твърде различна употреба. От друга страна, обаче сърцето му тръпнело ликуващо при мисълта, че докато е подрипвал безгрижно и, нека си го кажем, безотговорно по ръбестите жизнени пътеки без особено извисено мнение за самия себе си, някъде там на заден план през цялото време този човек е съхранявал спомена за него и възхитено си е мълвял „Ех, да можехме всички да бъдем като Фреди Уиджън!“ Десет лири нищо не са за подобно откровение, казал си той и усетил как втасва душевно и духовно.

Все пак неизбежно го доядяло, задето онзи не предявил претенции към половината сума, тъй като един лондонски агент по залаганията, комуто дължал петара, от няколко месеца, съдейки по еднопосочната кореспонденция, го сърбели ръцете да докопа Фреди. Допреди фаталната среща на съученици в Кан нашият човек най-почтено възнамерявал да издължи на онзи една-две лири, колкото да му запуши временно устата. Но сега, естествено, и дума не можело да става. Цялата сума се полагала на стария училищен другар, чието име много му се искало да си припомни.

Спайвис?... Брент?... Джърнингъм?... Фосуей?...

Не.

Брустър?... Гогс?... Бутъл?... Финзбъри?...

Не.

Предал се и тръгнал към рецепцията. Писмото го чакало и вътре миловидно се гушел възделеният чек. Дежурният на рецепцията се оказал много свястно момче и му го осребрил, без да гъкне, та Фреди тъкмо кътал обичливо плячката в джоба си, когато зад гърба му някой казал „Аха!“.

Възкликанието не е сред онези, които всяват неназоваем ужас в душата на човека. Въпреки това ужасът, изпитан от Фреди, не можел да се назове със слова. По простата причина, че познал гласа. Принадлежал не на друг, а на самия агент по залаганията, комуто дължал споменатата петачка. Те това му е лошото на Кан през август – компанията там е ненужно разнородна. От една страна, имаш такива като Фреди Уиджън – изискани джентълмени, боготворени от бившите си съученици, а от друга – разни букмейкъри като този тук. С други думи, куцо и сагато.

От мига, в който се извърнал и се блъснал в чугунения поглед на агента, Фреди разбрал, че надежда няма. Все пак дал всичко от себе си.

– Здравей, Макинтош – поздравил той. – Виж ти! Ха-ха!

– Да – казал господин Макинтош.

– Не съм очаквал да те срещна в този край.

– Срещна ме.

– На почивка, значи? Решил си да изключиш от всички земни грижи? Да се попечеш на слънчице и да не мислиш изобщо за работа?

– Не съвсем – разочаровал го агентът и извадил от джоба си малко черно тефтерче. – Чакай значи да погледна... Така... Уиджън, Уиджън... А, да, ето... Пет лири на Мармалад за първо място. Според официалните предвиждания трябваше да спечели, а той взе, че финишира трети. Какво да се прави, такъв е животът. Във франкове сумата възлиза на малко повече от четиристотин и петдесет, но нека не се формализираме. Нека бъдат четиристотин и петдесет. Човек не издребнява с приятели.

– Много съжалявам – въздъхнал Фреди. – Някой друг път, а? В момента ми е невъзможно. Нямам пари.

– Имаш.

– Искам да кажа, че ми трябват за един беден човек.

– На мен също.

Няма защо да ви държа в ненужно напрежение. В крайна сметка Фреди целунал френския еквивалент на петте лири и се сбогувал с тях. Излишно е да призоваваш букмейкър да прояви човещина, защото той не се сееща за какво му говориш.

– Е, добре, на – подал му ги нашият приятел. – Но да знаеш, Макинтош, че те вървят в пакет с проклятието на старинния род Уиджън.

– Това да се чува – казал Макинтош.

В крайна сметка Фреди се озовал с петстотин и петдесет франка в джоба, а му трябвали хиляда.

Между нас да си остане, но аз лично не бих го винил при тези обстоятелства, ако беше решил да се чупи от срещата със стария съученик. Като не броим петдесетте франка, набелязани за щедра почерпка На споменатата Друзила в пет часа в Казиното, щели да му останат чисти петстотин, с които да се потопи до шия в безпътните удоволствия, предлагани от Кан през лятото. Сумичката си е бая трътлеста.

Ала колкото и да било силно изкушението, той мъжествено му устоял. Този негов стар обожател (Мътълбери?... Джукс?... Фърпосън?... Брейтуейт?...) бил казал, че се нуждае от хиляда, така че щял да получи точно хиляда.

Откъде обаче другите петстотин? Не е франк, не са два.

Известно време се позабавлявал наум с разни безумни идеи, като например да опита да изкрънка нещо от вуйчото. И тогава изведнъж му

светнало, че нужната сума отговаря до последната си нула на предложението, издигнато от онзи интелигентен гал, стига да си направи труда да слезе долу на пристанището и да съдийства на състезанието за най-красиво бебе.

Възгледите на Фреди, що се отнася до бебетата, са стройно и строго регламентирани и не търпят развитие. Той е готов при голяма и неотложна нужда да се изправи срещу тях лице в лице и да предложи помощта си в случай на внезапни хълцавици, оригвания и повръщания, ако всички пътища за отстъпление са отрязани и до лакътя му сумтят бдителни, мнителни и отмъстителни майки, бавачки и кърмачки. Всички сте чували за онзи случай, когато при гореописаните обстоятелства той дори кандисал да връчи в олигавените ръце на невръстното златния си часовник, за да можело онова да послуша как тиктакал. Но ще изкривим истината, ако седнем да разправяме, че Фреди си пада по бебетата. Само като ги погледнел и му ставало студено. Не понасял пресметливия им втрещен поглед и надменния начин, по който започвали да точат лиги, щом го зърнели. При вида им го нападали сериозни съмнения, че Човекът е венец на Природата.

За това сами разбирате, че дори срещу такава главомайна сума като петстотин франка той направо сивеел при мисълта, че ще го заврат на тясно с неизброима глутница осополивени гадинки. И тук му е мястото да отдадем на Фреди дължимото, като изтъкнем, че след кратка, но драматична схватка със самия себе си, той стиснал зъби, свил ръце в юмруци и се запътил, без много да залита, към пристанището. Колко по-различно би се чувствал, мислел си той кахърно, ако го били поканили да председателства журито на конкурс за Къпещи се красавици.

Съществувало, разбира се, опасението, че съдийският пост е бил запълнен в промеждутъка от време, откакто се бил разделил с интелигентния гал. Слава Богу, не бил. Френският интелигент го приветствал с разтворени обятия и усмихнато го повел към трибуната под специалния навес, където се тъпели, докъдето погледът стигал, мускулести майки и многохилядни отрочета с вид на рецидивисти. Галът произнесъл кратка реч на прекалено бърз френски и след като майките заръкопляскали и бебетата взели да се дерат, Фреди бил отведен да ги огледа едно по едно. Майките се опитвали да го сплашат с поглед и да му внушат недвусмислено, че ако има неблагоприятното да присъди наградата на чуждо бебе, с него е свършено. Много неприятно, според Фреди, и аз съм склонен да го разбера.

Той обаче запазил самообладание. За пръв път бил въввлечен в

подобно лепкаво мероприятие, но безпогрешен усет му подсказал да се ръководи от опита на врели и кипели в подобни начинания – а именно да забрави изцяло бебетата и да Съсредоточи вниманието си върху майките. Затова взел да присъжда от десет до петнайсет точки за стръвнишкия интензитет на погледа, двайсет точки за вероятността да има скрит нож в чорапа и така нататък. Питайте всеки кураг² как се справя на ежегодното селско състезание за най-хубаво бебе и той ще ви каже, че това са общоприетите критерии.

Оказало се, че наградите са три. Първата била без конкуренция. Тя се присъждала автоматично на тежкотоварна майка с вежди на торен бръмбар. Само като погледнал веждите, каза Фреди, и чул как главата му тупва в коша под гилотината. Затова без капка свян и колебание присъдил на отрочето й Голямата награда.

С втората и третата се поозорил, но след кратък размисъл ги разпределил между двете годзили със съмнителни издутини в чорапите. И щом си изпълнил добросъвестно задълженията, веднага се присламчил към интелigentния гал в очакване на хонорара, като се опитвал да не дава ухо на гневните роптаения откъм победените, които взели да изпълват Ривиерата.

Английският език, използван от иначе интелigentния гал, бил от странна разновидност, която сериозно възпрепятствала Фреди да вникне в същността на казаното. Когато обаче най-сетне успял да вникне, за една бройка да падне, та добре, че се вкопчил в галската брада. Защото онзи се опитвал да му внуши с изящна словесност, че не само нямало да му брои петстотинте бленувани франка, ами очаквал той, Фреди, да ги изкашля от собствения си джоб.

Стар Кански обичай било, обяснил галът (който на всичкото отгоре не се оказал и интелigentен), някой изтъкнат английски лорд да се нагърби с осигуряването на наградите за този конкурс. А наградата за лорда била комплиментът, че е бил поканен и е имал честта.

Галът, или нека си го наричаме жабаря, пояснил, че още като зърнал Фреди да се развява достолепно по крайбрежния булевард, бил тъй зашеметен от неговата нечовешка елегантност, от неговата несравнима издигнатост над плебса, че тутакси спрял избора си на него, без дори да се огледа за подгласници.

Крайно ласкателно, бил принуден да признае Фреди, пък и достойна лепта за подобаващата му издокараност през този ден. Това, разбира

---

2. Младши енорийски свещеник в англиканската църква. – Б. Пр

се, не му попречило да се заозърта със завоалирана зоркост за месторазположението на най-близкия изход. И ако въпросният изход се бил оказал поне няколко крачки по-наблизо, той би подложил късмета си на изпитание – риск печели, риск губи.

Ала едно странично изнизване би му отнело онези ценни десет секунди, които съставляват цялата разлика. Майките щели да успеят да го погнат и перспективата да търчи из улиците на Кан, следван по петите от пълчища разярени женоря, никак не го блазна. Вярно, че не било изключено, предвид великолепната му физическа форма, да прояви скоростност, способна да се пребори с тяхното предизвикателство, ала първите стотина метра преди откъсването били ненужно спорни, пък и нямало начин да не се набие на очи и да не предизвика повдигане на вежди сред тълпите курортисти.

Затова след тежка въздишка той се простил с петстотинте франка и залитнал навън на чист въздух. Бил тъй смазан от поредния удар на неговорчивата съдба, че почти не чул дружното гъмжение на изгубилите състезанието разочаровани родителки, които вече директно го наричали *fil de*³ нещо и намеждали неприкрито на местния си диалект, че косъмът му не бил чист.

А от всичко най-смазваща била мисълта, че сега вече, освен ако не станело чудо, той несъмнено щял да подложи динена кора на своя скъп стар приятел и съученик Булстроуд, Парслоу, Бингли, Мъргатройд или както там се наричал онзи, мътните да го отнесат.

Бил му обещал да се срещнат пред Казиното, поради което с натежали стъпки се отправил натам. А стъпките, както ми обясни, били не само натежали, но и направо препъващи се. Напънът да осигури на старото училищно другарче обещаната хилядарка или „обяд“ бил придобил вече мащабите на маниакална страст. Цялата му чест била заложена на тази карта. Затова направо му се гадело при мисълта как ще се развие приближаващата среща. Виждал в трескавото си въображение как скъпият приятел се задава с пружинираща стъпка и протегнатата очаквателна ръка, виждал блясъка на надеждата в очите му, виждал и ритника, който неминуемо го очаквал.

Душевността му стенела. Представил си болката и разочарованието на своя обожател. Чул го как си казва: „Нима това е любимият ми стар Уиджън? Момчето, от което се възхищавах безрезервно в отминалите славни училищни дни, не би се измъкнало безчестно от такъв мижав

---

3. Син на (фр.). – Б. пр.

заем. Доста сериозна промяна е настъпила у Фредерик Уиджън, откакто двамата с него спортувахме в сенките на многовековните училищни сгради.“ Мисълта причинявала на Фреди агонизираща мъка.

По целия път към Казиното тънел в неизбродните дебри на разми- съла. Изобщо не забелязвал празничните тълпи край себе си. На една ръка разстояние се размотавали момичета по бански костюми, които свършвали там, откъдето започвали, а той дори не ги удостоявал с поглед. Цялото му същество се давело в собствени нерадостни мисли.

Решението било взето, още преди да стигне Казиното. Твърдо щял да опита да изкрънка хиляда франка от вуйчо си, колкото и ефимерно да би изглеждало това намерение в очите на всеки, запознат с мировъзрението на последния относно всякаква монетарна разлика. Въоръжен до зъби с въпросното твърдо намерение, Фреди се запътил право към зала- та за бакара. По това време на деня вуйчо му неизменно заемал едно от почетните места зад игралната маса. Защото колкото и категорични, непреклонни и принципни да били възгледите на лорд Блистър, що се отнася до комарджийството на неговия племенник, той самият безгра- нично се удовлетворявал от собствените си малки пороци.

Както и очаквал, Фреди открил дъртата скръндза надвесена над зе- леното сукно. В мига на фредивата поява той тъкмо загребвал с лакомия блясък на свещената възбуда в очите три розови чипчета от центъра на масата. Защото лордът не бил от онези гиганти на Играта, за които че- тем във вестниците – дето одрусват Гръцкия Синдикат на Игралните За- ли с по три милиона франка навечер. Ако напуснел Казиното с един ши- линг и три пенса преднина, денят за него не бил пропилян напразно.

Фреди зорко огледал купчината чипове пред родственика и набито- то му око преценило, че по-подходящ момент няма да издебне. Опитни- ят му взор изчислил печалбата на минимум пет шилинга, което означа- вало, че вуйчото най-сетне е бил споходен от жадувания от всеки комар- джия Верижен Късмет. Следователно можел да разчита на слънчево настроение.

– Вуйчо... такова... – записламчвал се той.

– Я да ми се разкараш от главата – гласял отговорът на лорд Блис- тър, който не се оказал и наполовина в предполагаемото слънчево наст- роение. – Банко! – креснал миг по-късно и без да се мае, присебил още шейсетина франка.

– Ама вуйчо...

– Кво искаш?

– Мислех си, вуйчо, дали не би ми дал...

- Не бих!
- Искам само...
- Искаш, ама няма! – Не са за мен...
- Върви по дяволите!

Фреди се оттеглил. Макар изобщо да не хранил надежда, сърцето му все пак се огънало от горест. Бил изстрелял и последния си патрон. На халост.

Погледнал часовника. Тъкмо по това време любимият съученик напредвал към мястото на срещата. И несъмнено походката му била еластична и подрипваща в резултат на несъкрушимата вяра във възможностите на неговия идол. Нищо чудно и да си тананикал весело под нос. И дори да размахвал бастунче, макар че Фреди нямал спомен за присъствието на такова.

А после съдбовната среща... признанието за позорния провал... рязкото пробуждане от розовите блянове... бруталното шамаросване...

Тук заблеяността му била прекъсната не по-малко брутално от единствената дума във френския език, способна да го върне в света на реалността.

– Un mille.⁴

Това бил мелодичният глас на крупиеето, пеещ своята песен.

– Cinquante francs a la banque. Un banco de mille.

Не съм много наясно с този хазартен жаргон, но доколкото разбрах от Фреди, това ще рече, че онзи, който държал банката, я бил оставил да се покачи до хиляда франка. А Фреди, рязко разбуден от виденията си, чак сега съзрял в центъра на масата купчина разноцветни чипове, които по всяка вероятност възлизали на назованата сума.

Хиляда франка са нищо за мангизлиите край игралните маси, но за кибиците наоколо, които нямат право да залагат под три франка, хилядарката си е бая пара. Поради това около масата взела да се трупа тълпа, а над главите на същата Фреди не откъсвал очи от купчинката чипове, която му се усмихвала и го мамела гальовно с пръст.

Миг се колебал, а в това време досегашният живот профучал през съзнанието му като на филмова лента, както става при даещите се. После чул как нечий прегракнал глас изкрякал „Банко!“ и замаяно си казал, че вече е чувал нейде този глас. След което рязко осъзнал, че това е неговият собствен. Бил се гмурнал в дълбокото.

Представяте си колко душетерзателен е бил този момент за бедния

---

4. Хиляда (фр.). – Б. пр.

Фреди. Вече бил заложил срещу държателя на банката, който и да бил той, и ако изгубел, единствено можел да предложи като компенсация петдесет франка и много извинения. Щял да се разрази небивал скандал, в това не се съмнявал. Какво ли ти правят из тези френски казина, започнал да се пита сред ледена пот и накокошинена кожа, ако изгубиш и не си в състояние да се издължиш? Нещо много лепкаво и неапетитно, в това не се съмнявал. Успокоила го мисълта, че все пак едва ли ще е гилотината или Дяволският остров. Но че щяло да е крайно отблъскващо, не се съмнявал. Взели да му се мержелеят смътни спомени от отдавна гледан филм и видял себе си насред огромна зала, наобиколен от крупнета, докато управителят къса копчетата на самото му.

А дали не бяха копчетата на панталоните? Не, в подобна смесена компания едва ли ще им посегнат. Но и другите му стигали като перспектива.

Ако обаче моментът бил мъчителен за Фреди, представете си колко по-гнетущ е бил той за вуйчо му лорд Блистър. Именно неговата банка била достигнала умопомрачителните висоти от хиляда франка и сега той бил изправен пред дилемата дали да рискува и да удвои плячката, или да пропусне тази ръка.

Лорд Блистър е от хората, които в трескавата атмосфера на игралната зала се уповават на малките печалби и бързата възвръщаемост. Бил свикнал да започва банката си от минимума, да я залага два пъти с изтърпнали устни и след това да пасува. Но в настоящия случай до такава степен допуснал да се увлече, че дори не усетил как рожбичката му набъбнала до цяла хилядарка или „обяд“. Страховита сума, която никак не му се рискувало да изгуби. Да, но от друга страна пък... ако не изгуби? Някой от тълпата извън зрителното му поле бил извикал „Банко!“ и с малко късмет току-виж се озовал с два „обяда“ в джоба вместо един, ей така от раз.

Какво да прави? Намирал се на съдбовен кръстопът.

Накрая решил да поеме риска. И докато крупнето раздавало карти-те, тълпата се разтворила, за да пропусне опонента му, и в проточилия врат надвесен напред индивид лордът разпознал племенника си Фредерик.

– Брззгхл! – рекъл лорд Блистър. – Бррр! Пфу!

Всъщност искал да каже, че се отказва от играта, защото младият непрокопсаник е не друг, а Фредерик Фортърингей Уиджън, който се явявал син на покойната му сестра и който не разполагал нито с едно пени извън сумите, които лично той, лорд Блистър, благоволявал да му

отпусне, поради което със сигурност не подрънквал в джоба си и една стотна част от сумата, необходима да представи в случай на загуба. Ала силата на възбудата не му позволила да се изрази по-прегледно. Миг по-късно Фреди с трепереща ръка обърнал девятка, а крупното побутнало към него всичките парици на стария лорд, спечелени с честен труд и пот на чело.

Докато прибирал парите, Фреди срещнал вуйчовия си поглед. Като последица изгървал един чип от сто франка, два от по три франка и един от пет. И тъкмо ги бил събрал от пода и се изправял, когато в ухото му проговорил глас.

– Добър ден, господин Уиджън – рекло онова момиче, Друзила.

– О! А! – казал Фреди.

Не твърдя, че се е изразил добре, но той лично останал много доволен от факта, че от гърлото му изобщо се отронили звуци, макар и мъжествено лаконични. А що се отнася до погледите, можел да избира между този на момичето и другия на вуйчо си. Вярно, че се различавали в качествено отношение, защото докато погледът на вуйчото врял, кипял, изпускарал пара и със сладкодумна словоохотливост изразявал ненавист, бяс и неудържимо желание да дере кожа на живо, то този на момичето бил тъжовно премрежен и забулено внушавал омерзение, разочарование и погнушено презрение. Но кой от двата би предпочел да срещне по тъмна доба в задънена улица, Фреди просто не би могъл да каже.

– Изглежда ви е провървяло – продължила Друзила.

– О! А! – държал на своето Фреди.

И бързо отклонил поглед от нея, за да се спре отново на очите на лорд Блистър. Поради което бързо се извърнал и срещнал погледа на Друзила. Досуц като африкански пътешественик, който в опитите си да отърве кожата от местните влечуги се озовава очи в очи с лъв стръвник.

Друзила вече бърчела нос, сякаш била доловила в непосредствена близост източник на рядко мерзка смрад.

– Трябва да призная, че съм донякъде изненадана – продължила тя, – защото бях останала с впечатлението, че никога не залагате.

– О! А!

– Ако не се лъжа, вие именно описахте хазарта като канцерогенна язва върху плътта на обществото. Това са дословните ви думи.

– О! А!

Тя смръкнала за последно от зловонието, сякаш напразно се надявала Фреди да не се окаже септичната яма, източник на всеразяждащата смрад, ала неохотно била принудена да признае, че през цялото време

той си е бил точно това.

– Боя се, че няма да съм в състояние да пия чай с вас днес следобед, господин Уиджън. Довиждане.

– О! А!

И Фреди я проследил с поглед, съзнавайки добре, че тя напуска живота му завинаги и че той целува за сбогом всякакъв шанс да го ръсят с ориз и портокалови цветчета и да пристъпва подръка с нея из църквата, докато органът изпълнява „О, безупречна Любов!“. И усетил как го размазва тъпа тежест.

Тъпата тежест почти веднага била идентифицирана от него като дължаща се на огромното количество чипове, натъпкани по джобовете му. И чак сега му просветнало, че макар да го очаквала болезнена среща с лорд Блистър, която щяла да чупи по неприятност всички предишни рекорди, и макар любовта на неговия живот да се била спраскала като продупчен балон, то той поне бил в състояние да спаси честта на Уиджънови, както го задължавало благородството. *Noblesse oblige*.

Затова политнал натежал към касата на Казиното, където в замяна на чиповете получил една розова банкнота. Оттам право навън, а върху стъпалата отпред съзрял стария си приятел, сияещ и очаквателен.

– Ето ме – казал старият училищен другар.

– О! А! – казал Фреди.

И с върховно примирение пхнал „обяда“ в ръката му.

Не хранел съмнение, че онзи ще приеме. И онзи го приел като псъртва, засмукала пролетна муха. Розовата красота мигом била скътана из дълбините на задните джобове. Странното било, че докато я засмуквал, имал поразен вид. Очите му се окръглили, ченето му увиснало, погледът, вперен във Фреди, изразявал страхопочтително изумление.

– Аз такова – започнал училищният приятел. – Не мисли, че имам някакви възражения или каквото и да било, защото просто не е вярно. От душа и сърце подкрепям с две ръце благородното ти намерение да ми бутнеш хилядарка. Но все пак не мислиш ли, че е ужасно много? Охотно си признавам, че разчитах най-много, ама най-много на нещо като петдесет франка. Фреди също се изумил. Сега вече нищо не разбираш.

– Та ти ми заяви недвусмислено, че ти трябва един „обяд“.

– И точно това вързнамерявам да се черпя – възторжено откликнал онзи. – Троха не съм слагал в уста от закуската насам.

Тук вече в главата на Фреди забръмчало. Не бих го нарекъл мислител, макар да съм от добрите му приятели, но дори на него най-сетне му

текнало, че има разминаване в терминологията.

– Да не искаш да кажеш – ревнол той, – че като каза „обяд“, си искал да кажеш обяд?

– Едва ли някой някога е влагал по-богато съдържание в тази хубава дума – съгласил се приятелят и изпаднал в замисленост. – Първо ордьоври – започнал, след като излязъл от моментния си транс и прокарал бавно език по устните си. – После малко бистър бульон, последван от съомга на скара... не, пьстърва на скара и ей-такъв стек minute с картофи и салатата. Сирене, разбира се, и всичко, което му се полага. Накрая кафе, ликьор, пура. Да, официално потвърждавам пред теб намерението си да си набавя един обяд. Олеле, за малко да забравя. Бутилка хубаво сухо, добре изстудено бяло вино, за да прокарам всичко това. Да, да, да! Виждаш ли този стомах? – потупал се той по названия. – След десетин минути така ще го изненадам, че ще си глътне езика!

Фреди чак сега проумял. И чак сега се сетил, че на жаргона на туземците не „обяд“, а „тухла“ е хиляда. Иронията на цялото положение го халосала като оловна тръба по темето. Само заради някакво си нищожно езиково объркване, което, сам бил принуден да признае, щяло да бъде избегнато, ако залягал на времето по-усърдно над изучаването на френския език, литературен и разговорен, той се бил накуснал... в хайде да не казваме какво... по-дълбоко, отколкото когато и да било през цялата му изпъстрена с подвизи кариера.

Много се намусил, каза, и не го виня за това. Кой не би се мусил при подобни обстоятелства. Няколко секунди си поиграл с идеята да се нахвърли върху любимия съученик и да му изтръгне „обяда“, пардон „тухлата“, като я замени с петдесетте франка, които еднички му били хартисали.

Ала тук в гърдите му отново се разбудил духът на noblesse oblige. Да, благородството на Уиджънови много го задължавало. Може да е загазил, можел да е финансова руина, може да го очаква ужасяващо тет-атет с вуйчо му, лорд Блистър, по време на което сприхавият старец като нищо щял да се опита да отхапе парче от по-месестата част на крака му, ала поне постъпил с подобаваща пристойност. Не бил подвел съученика, който единствен му се възхищавал в училище.

Онзи отново заговорил. Първоначалните му слова представлявали кратко резюме на вече цитирания по-горе пасаж, свързан със стека minute. Стекът minute, пояснил той, имал сред множеството си достойнства и един съществен недостатък, а именно, че не засищал като хората. По-благоразумно щяло да бъде, разсъждавал той на глас и призовал

Фреди да се присъедини към възгледите му, ако си поръчал няколко ей такива свински пържоли. След което се отплеснал от темата.

– Голям късмет извадих, като се натъкнах на теб, Посълтуейт – казал. Фреди се озадачил.

– Посълтуейт ли? – попитал. – Как така Посълтуейт?

Онзи се изненадал.

– Как така „как така Посълтуейт“?

– Искам да кажа, откъде накъде Посълтуейт? Питам те по какъв начин в разговора ни се промъкна някакъв си Посълтуейт?

– Ама, Посълтуейт, та ти се казваш Посълтуейт!

– Казвам се Уиджън.

– Уиджън?

– Уиджън.

– Не си Посълтуейт?

– В никой случай.

Приятелят се засмял снизходително.

– Ха-ха! Виждам, че си все същият весел, шеговит баламосник, Посълтуейт.

– Не съм все същият весел, шеговит баламосник Посълтуейт – разпалил се Фреди. – И никога не съм бил все същият весел, шеговит баламосник Посълтуейт.

Онзи се озверил.

– Искаш да кажеш, че не си онзи Посълтуейт, комуто тъй много се възхищавах в доброто старо наше училище „Бингълтън“?

– Та на мен кракът ми не е стъпвал в доброто старо наше училище „Бингълтън“!

– Но ти си увесил на врата си бингълтънска връзка. Фреди се олюлял.

– Нима тази гнус е бингълтънска вратовръзка? Та аз я свих от гардероба на вуйчо!

Онзи се изсмял гръмогласно.

– Ама че бъркотия! Приличаш на Посълтуейт и носиш училищната вратовръзка, та затова те взех за стария Посълтуейт. А през цялото време и двамата сме имали предвид някой друг. Да си умреш от смях! Но поне утехата ни е, че всичко завърши добре. Нали така? Довиждане – добавил забързано и дим да го няма.

А Фреди гледал тъпо подире му. Сумирал наум крайните резултати. Откъм дебитната страна бил изгубил любимата Друзила как й беше името. Настроил вуйчото срещу себе си. Загазил с десет лири в

дълбокото. И, най-съкрушаващото от всичко, не бил ничий идол в училище. Откъм кредитната страна разполагал с петдесет франка.

В Казиното на Кан за петдесет франка получаваш пет сухи мартинита. Фреди влязъл вътре и ги получил.

А след като си избърсал устата със салфетка, осигурена от управата на Казиното, той напуснал бара, за да се изправи лице в лице с безрадостното бъдеще.

КРАЙ

© 1936 П. Г. Удхаус
© 1997 Жечка Георгиева, превод от английски

P. G. Wodehouse
Noblesse Oblige, 1936

Сканиране: NomaD, 2007
Разпознаване и редакция: sir_Ivanhoe, 2007

Публикация:

П. Г. Удхаус
СТРИХНИН В СУПАТА...
И МНОГО ДРУГИ ИСТОРИИ
Английска

Подбор и превод от английски: Жечка Георгиева

Художествено оформление: Момчил Колчев

Печатни коли 38. Формат 84/108/16

ИК „КОЛИБРИ“, София, 1997

Печат: „АБАГАР“ ЕООД, В. Търново

ISBN 954-529-065-X

P. G. WODEHOUSE
Very Good Jeeves
Carry on Jeeves
Young Men In Spats
Eggs, Beans and Crumpets
Meet Mr. Mulliner
Mulliner Nights

Свалено от „Моята библиотека“ [<http://purl.org/NET/mylib/text/4553>]